

ШКОЛА СИСТЕМАТИЗАТОРА**Особливості використання підкласів УДК 00/02**

Основна таблиця УДК розпочинається з класу **0 Загальний клас**, який містить підкласи від 00 до 09, що поділяються, зі свого боку, на розділи та підрозділи.

Розглянемо докладніше розділи підкласу **00 Загальні питання науки та культури**, а саме:

001 Наука та знання загалом. Організація розумової праці

002 Друк загалом. Документація. Книги. Авторство

003 Системи письма і писемності

004 Комп'ютерна наука і технологія. Застосування комп'ютера. Оброблення даних

005 Управління. Менеджмент

006 Стандартизація та стандарти

007 Діяльність і організація. Загальна теорія комунікацій і управління (кібернетика). "Соціальна інженерія"

008 Цивілізація. Культура. Прогрес

Розділ 001 призначений для групування документів із питань, спільних для багатьох галузей науки, а також із питань організації розумової праці. Документи, присвячені одній галузі знання чи одному питанню, позначаються відповідними індексами. Документи з організації наукової праці в окремих галузях науки та техніки класифікуються зі знаком відношення до індексу галузі. За потреби згрупувати документи за галузевим принципом індекс інверсується. Наприклад:

001:061.1(477) Наукові організації України загалом

001.32(477) НАНУ Національна академія наук України

Розділ 002 передбачений для документів загального характеру про книги та книгодрукування, історію книги та книгознавство загалом, тобто документи з усіх питань щодо друкування та книг, незалежно від їхньої тематики. Наприклад:

002-028.85(477)"192/193" Репресована література (заборонені видання 20—30-х років)

002.2:655.4/.5](477)"1917/1920" Роль книги у становленні видавничої галузі в Україні періоду визвольних рухів

Розділ 003 використовують для позначення документів про писемність, її походження, види, форми, засоби, характеристики, системи тощо. Спеціальні визначники 003.01/.09, що застосовуються у цьому розділі, дають змогу чіткіше відобразити в індексі зміст (тему) документа. Наприклад:

003.322.01 Ранні форми писемності Стародавнього Єгипту

У розділі 003 варто звернути увагу на індекс *003.349.3 Російська кирилиця з прикладом комбінування:*

003.349.3.038:811.161.2 Адаптація російської кирилиці до української мови,

з яким Книжкова палата України не погоджується і здійснює перемовини з Консорціумом УДК щодо його зміни.

Розділ 006 слугує для відображення документів, пов'язаних із питаннями стандартизації та її особливостями. За допомогою спеціальних визначників 006.01/.07, розроблених для цього розділу, можна позначити принципи й аспекти стандартизації, межі застосування, етапи роботи над стандартами, методи впровадження. Наприклад:

006.034(477) Національний орган стандартизації України

Розділ 007 застосовують для документів, що висвітлюють теми комунікації й управління — кібернетики, соціальної інженерії тощо. Наприклад:

007:681.5 Технічна кібернетика

Розділ 008 призначений для документів, у яких порушено культурологічні питання, зокрема культури та цивілізації. Наприклад:

008(=161.2) Історія української культури

02:008 Роль бібліотек у збереженні культурної спадщини

Далі розглянемо розділи підкласу **01 Бібліографія і бібліографічні покажчики. Каталоги**, а саме:

011/016 Бібліографії

011 Універсальні і загальні бібліографії

012 Бібліографії творів окремих авторів і окремих творів невідомих авторів

013 Бібліографії колективів авторів (колективні бібліографії)

014 Бібліографії праць за певними особливостями

015 Бібліографії за місцем видання

016 Галузеві бібліографії

017/019 Каталоги

017 Каталоги загалом. Реальні каталоги

018 Номінальні каталоги

019 Словникові або перехресні каталоги

Розділи 011/016 використовують для бібліографічних покажчиків. Тут групують документи щодо теорії, практики, методики, організації та історії бібліографії, про бібліографічні організації в різних країнах, в різні часи та в різних галузях знань, праці щодо бібліографічної діяльності, бібліографічних досліджень, окремих видів бібліографії. Для питань каталогізації й класифікації варто застосовувати розділи 025.3 та 025.4.

Розділ 012 передбачений для бібліографій творів окремих авторів за їхніми прізвищами або за назвою творів, якщо автор невідомий. Наприклад:

012Драч Бібліографія творів Івана Драча

Розділ 013 застосовують для колективних бібліографій. Наприклад:

013:002-028.85(477)"192/193" *Перелік репресованої літератури (заборонені видання 20—30-х років)*

Розділ 015 призначений для бібліографій творів, виданих у межах однієї країни, місцевості чи друкарні, незалежно від авторів або змісту. Наприклад:

015(477) *Національна бібліографія України*

Розділ 016 слугує для бібліографій творів за однією тематикою або галуззю знань, бібліографій персоналії (біобібліографія), певної місцевості (топобібліографія), певного періоду (хронобібліографія), а також для бібліографій окремих видів видань із загальними ознаками форми. Наприклад:

016(1/9) *Краєзнавча бібліографія. Топобібліографія*

016(477) *Бібліографія творів про Україну*

016:01 *Бібліографія бібліографії*

016:929 *Біобібліографія*

Універсальні бібліотеки для біобібліографії можуть використовувати розділ 012 із приєднанням розділу 016 для позначення галузі, в якій працює автор. Наприклад:

012Павличко+016:[929+821.161.2.09](092) *Дмитро Павличко. Біобібліографічний покажчик*

012Кириченко+016:[929Кириченко+[1+37]](477)(092) *Микола Олексійович Кириченко: керівник, філософ, педагог: біобібліографічний покажчик*

Публічні бібліотеки можуть використовувати скорочений варіант. Наприклад:

016:929Павличко *Дмитро Павличко. Біобібліографічний покажчик*

016:929Кириченко *Микола Олексійович Кириченко: керівник, філософ, педагог: біобібліографічний покажчик*

Якщо бібліографічний покажчик вміщує кілька галузей, то його можна індексувати двома способами:

1) як галузева бібліографія, наприклад:

016:[577.1+61](477) *Бібліографія української літератури з біохімії та медицини*

2) за фасетним принципом, наприклад:

577.1(477)(083.8) *Бібліографія української літератури з біохімії*

61(477)(083.8) *Бібліографія української літератури з медицини*

1(477)(083.8) *Бібліографія філософських творів Миколи Олексійовича Кириченка*

37(477)(083.8) *Бібліографія педагогічних творів Миколи Олексійовича Кириченка*

Розділ 017 застосовують для каталогів зібраних документів (рукописних і друкованих) громадських та приватних бібліотек, а також для книготорговельних і видавничих каталогів. Каталоги архівних та музейних фондів групують у відповідних

галузях. Однак каталоги бібліотек музеїв та архівів класифікують у 017.1. Наприклад:

017.1(477-25)ДНТБ:050 *Каталог періодики державної науково-технічної бібліотеки України*

Розділ 018 призначений для відображення каталогів за формальною ознакою: алфавітні каталоги, авторські каталоги, а також каталоги характерних слів. Наприклад:

018.11(430):093 *Зведений алфавітний каталог інкунабул Німеччини*

Розділ 019 використовують для каталогів, у яких записи різних типів заголовків (автори, назви характерних слів, предметів тощо) згруповано в єдину послідовність.

Нижче розглянемо розділи підкласу **02 Бібліотечна справа. Бібліотечознавство**, а саме:

021 *Функції, значення, цінність, розвиток бібліотек*

022 *Бібліотечне приміщення, будівля і прилеглі території. Обладнання*

023 *Організація роботи бібліотек. Кадри. Персонал бібліотеки*

024 *Відносини з читачами (обслуговування). Регулювання користування бібліотекою*

025 *Адміністративні відділи бібліотеки*

026 *Галузеві і спеціальні бібліотеки*

027 *Універсальні бібліотеки*

028 *Читання*

Розділ 021 слугує для групування документів з організації та розвитку бібліотечної справи, визначення завдань бібліотек. Наприклад:

021.4:61 *Організація виставки нових надходжень з медицини*

Розділ 025 використовують для документів щодо роботи відділів бібліотек. Наприклад:

025.17-027.512:002.1-028.27](045) *Специфіка електронних документів у системі бібліотечних фондів*

Розділ 026 призначений для бібліотек зі спеціальними фондами, а також галузевих бібліотек. Наприклад:

026.07.021:72](477-25) *Державна наукова архітектурно-будівельна бібліотека імені В. Г. Заболотного (м. Київ)*

026.062:[378.6:78](477.74-25) *Фонотека Одеської національної музичної академії імені А. В. Нежданової*

Розділ 027 передбачений для бібліотек з універсальними фондами. Наприклад:

027.5.021(477-25)НБУ *Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського*

Марина Ахвердова,

старший науковий співробітник відділу класифікаційних систем Книжкової палати України

Юлія Набхан,

старший науковий співробітник відділу класифікаційних систем Книжкової палати України